

Aan:

Dhr. Nagtegaal, dhr. Verleun, dhr. Fiscalini, mevr. Hoek en dhr. Van den Dikkenberg

In afschrift aan: Provinciale Staten van Utrecht

ONDERWERP	Beantwoording schriftelijke vragen ex. art. 47 over Zorgen vanuit agrariërs over het Blauwtong-virus in relatie met het Utrechts natuurbeleid	TELEFOONNUMMER	+31618581090
		E-MAILADRES	roelof.martens@provincie- utrecht.nl
		DOMEIN/OPGAVE	LLO
DATUM	07-11-2023	TEAM	NEL
DOCUMENTNUMMER	UTSP-67524771-45134		
CONTACTPERSOON	Roelof Martens		
BIJLAGEN	Geen		

Geachte Statenleden Nagtegaal, Verleun, Fiscalini, Hoek en Van den Dikkenberg,

Op 28 september 2023 heeft u schriftelijke vragen gesteld “over Zorgen vanuit agrariërs over het Blauwtong-virus in relatie met het Utrechts natuurbeleid”. Hieronder beantwoorden wij de door u gestelde vragen.

Uw toelichting

Met grote zorg hebben wij kennisgenomen van berichten van lokale boeren uit de regio Groot Wilnis-Vinkeveen. Het betreft hier specifiek het welzijn van landbouwdieren in relatie tot het Utrechts natuurbeleid, welke volgens deze agrariërs bijdraagt aan een verhoogd risico op ziekten zoals het Blauwtong-virus, overgedragen door knutten. Wij hebben ook beeldmateriaal ontvangen van een boer dat laat zien wat voor een impact het heeft op zijn koeien. De desbetreffende agrariërs leggen een verband tussen de aanleg van meer moerasgebieden en daarmee het toegenomen risico op infecties bij vee. Dat baart ons zorgen en daarom hebben wij de navolgende vragen:

Toelichting bij de beantwoording

Het blauwtongvirus heeft zoals bekend inmiddels in bijna alle provincies in Nederland toegeslagen. De provinciale overheid heeft geen taak bij (de bestrijding van) de ziekte Blauwtong. Maar dat gezegd hebbende is het natuurlijk vreselijk dat het Blauwtongvirus zo hard om zich heen grijpt en zoveel slachtoffers maakt. Naast het leed voor de getroffen dieren, is het ook een drama voor de getroffen veehouders. Wij zijn ons ervan bewust dat het virus een enorme (emotionele) impact op de veehouders heeft.

Op dit moment kunnen wij niet direct iets voor hen betekenen; er is bijvoorbeeld geen provinciaal fonds dat de schade kan vergoeden. Het enige dat nu zou helpen is de beschikbaarheid van een vaccin. Wij ondersteunen dan ook de inspanningen van het Rijk om hierop in te zetten. Met het Rijk hopen wij dat de farmaceuten in staat zijn om op de kortst mogelijke termijn een vaccin beschikbaar te stellen dat voor deze variant werkt. Uiteraard houden wij contact met het Rijk, andere provincies en de sector over het verdere verloop van de verspreiding van het virus.

De meeste vraagstukken, zoals de beschikbaarheid van een vaccin, de relatie met knutten, en een eventueel oorzakelijk verband tussen natte natuur en teelten en het aantal knutten spelen (ook) landelijk. Verder kunnen wij melden dat de Tweede Kamer heeft ingestemd met een motie van het lid Haga (nr. 270) waarin wordt opgeroepen

een onderzoek te doen naar de herkomst van het blauwtongvirus en het effect van de ontwikkeling van natte natuur.

Het Rijk beschikt over meer gegevens die betrekking hebben op de gestelde vragen. Daarom verwijzen wij bij verschillende antwoorden kortheidshalve naar een kamerbrief die op het moment van beantwoording beschikbaar was. Het gaat hierbij om de brief 'Antwoord op vragen van de leden Van der Plas en Bisschop over het vaccin voor blauwtong'¹ van 12 oktober jl.

Verder zijn er op het internet verschillende publicaties en berichten te vinden die het leefmilieu van muggen en knutten beschrijven en de relatie die gelegd kan worden met de verspreiding van de Blauwtongvirus. Wij willen benadrukken dat er, aansluitend bij de bovenstaande motivatie over de rol van de provincie, hiernaar door ons geen bureaustudie is uitgevoerd. Eventuele vragen rondom de ziekte Blauwtong en eventuele implicaties voor het beleid worden met andere provincies en het Rijk besproken in bestaande overleggen. Wel voegen wij hieronder een korte opsomming toe van een aantal publicaties en uitingen in de media die meer licht werpen op dit vraagstuk:

- Emergence of *Culicoides obsoletus* group species from farm-associated habitats in Germany, januari 2016: https://www.researchgate.net/publication/374635443_Knutten_Blauwtong_en_Natte_Natuur_11_okt_2023/link/652d39116725c324010c5989/download
- Breeding Habitat Preferences of Major *Culicoides* Species (Diptera: Ceratopogonidae) in Germany, *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2020: <https://www.mdpi.com/1660-4601/17/14/5000>
- 'Knutten, blauwtong en natte natuur', 11 oktober 2023 van Ron van 't Veer, eigenaar van Van 't Veer & De Boer - Ecologisch Advies- en Onderzoeksbureau. Te vinden op: https://www.researchgate.net/publication/374635443_Knutten_Blauwtong_en_Natte_Natuur_11_okt_2023
- Radio-uitzending 'Knut die blauwtong overbrengt houdt niet van natte natuur' van BNN-VARA Vroege Vogels, met prof.dr. PFM Verdonschot: <https://www.bnnvara.nl/vroegevogels/artikelen/knut-die-blauwtong-overbrengt-houdt-niet-van-natte-natuur>

Vraag

1. Is GS op de hoogte van de zorgen van boeren in de regio over de relatie tussen het Utrechts natuurbeleid en de toename van ziekten bij vee, zoals het Blauwtong-virus?

Antwoord

Ja, via verschillende kanalen hebben wij kennisgenomen van deze zorgen.

Vraag

2. Hoe beoordeelt GS de claim dat de transformatie van natuur naar nat grasland en moeras leidt tot een verhoogd risico op infecties bij vee, door een toename in de populatie knutten?

Antwoord

Wij beschikken niet over onderzoeken of andere gegevens die specifiek deze claim onderschrijven. Dit onderwerp is ook aan de orde geweest in de kamerbrief 'Antwoord op vragen van de leden Van der Plas en Bisschop over het vaccin voor blauwtong'. Met onder meer de volgende passages:

Vraag aan de Minister van LNV, 4 oktober 2023

Is er een wetenschappelijke link te leggen aan dat de toename van stilstaand water en hoogwater in Nederland en de daarmee mogelijk gelinkte toename van knutten (kleine muggen), hebben bijgedragen aan de blauwtong-epidemie? Zo ja, bent u dan van mening dat er mogelijk wijzigingen nodig zijn in het huidige natuur- en waterbeleid?

Antwoord:

“ Ik begrijp uw vraag over de relatie water en knutten, want knutten hebben water nodig om zich te vermenigvuldigen. Deze vraag wordt mij dan ook vanuit diverse kanten gesteld. We hebben helaas in Nederland nu te maken met de introductie van het BTV in de knuttenpopulatie. In het algemeen worden hoge aantallen knutten gezien in gebieden met veel dieren. Vrouwelijke knutten hebben een bloedmaaltijd nodig (van bv. zoogdieren) om te kunnen overleven. En in zomers met veel regenval worden meer knutten gezien. Uit landelijke tellingen blijkt dat 2023, wat betreft aantallen, geen uitzonderlijk knuttenjaar is, vergeleken met voorgaande jaren. Er lijkt de afgelopen jaren ook geen sprake te zijn geweest van een stijgende trend in aantal. Er is mij op dit moment geen één op één relatie bekend tussen (de ontwikkeling

van) natte natuur en aantallen knutten. De temperatuur speelt wel een belangrijke rol in het vóórkomen van knutten. Het aantal knutten zal de komende maanden afnemen als de temperatuur daalt.”

Aanvullend kan worden gemeld dat in verschillende artikelen en publicaties dieper ingegaan wordt op de leefomgeving van de specifieke knuttensoorten die een rol spelen bij de verspreiding van het Blauwtongvirus. Er zijn in Nederland zo'n 130 soorten waarvan slechts enkelen het blauwtongvirus kunnen overbrengen. In algemene zin wordt in deze artikelen gesteld dat deze knuttensoorten voorkomen op periodiek natte gronden die rijk zijn aan organisch materiaal. Voor de voortplanting is de aanwezigheid van mest of rottend organisch materiaal van belang. Deze knuttensoorten komen zeker voor in natte natuurterreinen, maar het agrarisch gebied zelf is voor hen ook uitermate geschikt. Uit (buitenlands) onderzoek blijkt dat de knuttensoort die het meest van belang lijkt voor de verspreiding van het virus (*Culicoides obsoletus*), vooral in agrarische gebieden wordt aangetroffen. Er lijkt voor deze soort dus eerder een relatie te bestaan met agrarische gebieden dan met natuurgebieden.

Vraag

3. Hoe verhoudt het huidige beleid en de ambitie om meer natte natuurgebieden en natte teelten (zoals Lisdodde) te creëren zich tot de belangen en het welzijn van de lokale agrarische sector?

Antwoord

De provincie Utrecht zet zich in voor een circulaire, natuurinclusieve, klimaatneutrale en rendabele landbouw. Het welzijn van alle inwoners, dus ook die van individuele agrarische ondernemers, gaat ons aan het hart. En waar wij als provinciale overheid daarbij een rol hebben zetten wij ons daar ook voor in.

Het tegengaan van verslechtering van de Biodiversiteit en Klimaatverandering zijn ook belangrijke randvoorwaarden voor het welzijn voor de inwoners van Utrecht en daarbuiten, voor huidige en toekomstige generaties. Nationale en internationale afspraken die hierover gemaakt zijn en doelen die gesteld zijn onderschrijven wij. Dit is een belangrijke basis voor zowel het huidige beleid, voor onder meer natuur en landbouw, als ook voor bijvoorbeeld het concept Utrechts Programma Landelijke Gebied (UPLG).

Wij realiseren ons dat het huidige en geplande beleid consequenties heeft voor groepen inwoners en individuele agrariërs in het bijzonder. In het UPLG hebben wij dan ook het volgende opgenomen:

De provincie Utrecht stelt het realiseren van een toekomstbestendig en vitaal platteland, met blijvend ruimte voor een duurzame en rendabele landbouw, expliciet als belangrijke voorwaarde om het UPLG te kunnen realiseren. We voegen om die reden de landbouw als 4e doel voor het UPLG toe. Dat wil zeggen dat we ons richten op een landbouwsector met toekomstperspectief, maar wel een landbouw die een flinke stap heeft gezet in de richting van de doelen en internationale verplichtingen waar we voor staan.

De uitbreiding van het areaal (verschillende soorten) natuur is een belangrijke voorwaarde om de gestelde doelen te halen. Verder is het nodig om het (grond)waterpeil in het veenweidegebied te verhogen. Om bodemdaling te vertragen en als bijdrage aan het tegengaan van de Klimaatverandering. Hierbij worden 'Natte teelten' gezien als een kans om een hoog waterpeil te combineren met een vorm van agrarische bedrijfsvoering. Dit zou kunnen bijdragen aan een toekomstperspectief (naast veel andere mogelijkheden) voor agrarische ondernemers. Dit zit overigens nog volop in de onderzoeksfase en het aantal hectare aan bijvoorbeeld Lisdodde is zeer beperkt.

Vraag

4. Het blijkt dat bij natte teelten, zoals Lisdodde, tot wel 10.000 knutten per m² kunnen leven, in tegenstelling tot een 'normale' sloot, waar dit aantal slechts 100 per m² is. Hoe verklaart GS dit verschil? Draagt de Provincie met haar huidige beleid niet actief bij aan het verhogen van de risico's voor veedieren?

Antwoord

De genoemde aantallen worden (ook) genoemd in het volgende artikel:

<https://www.innovatieprogrammaveen.nl/knutten-in-de-polder/>

Als verklaring voor het zeer hoge aantal wordt genoemd het ontbreken van een verbinding tussen de teeltvakken en open water. Hierdoor ontbreekt het aan natuurlijke predatoren.

Dit gegeven wordt als een belangrijk aandachtspunt genoemd voor de toepassing van dit soort teelten. Verder is van belang dat, zoals gesteld in antwoord op vraag 3, dit soort teelten nog volop in de onderzoeksfase verkeren.

Wat betreft de 'risico's voor veedieren' verwijzen wij naar het antwoord op vraag 2.

Vraag

5. Worden de gevolgen voor de gezondheid van het vee meegewogen wanneer er voorstellen worden gedaan voor de inrichting van natuurgebieden?

Antwoord

Wij verwijzen u naar de antwoorden op de vragen 2 en 3.

Vraag

6. Is GS bereid om een onderzoek in te stellen naar de mogelijke relatie tussen het Utrechts natuurbeleid en het welzijn van landbouwdieren in de betreffende regio's?

Antwoord

Een eventuele relatie tussen het beleid voor natuur en het welzijn van landbouwhuisdieren zal niet specifiek zijn voor de provincie Utrecht. Vraagstukken rondom deze relatie zullen ook altijd nationaal of nog eerder internationaal spelen. Eventuele implicaties voor het beleid kunnen met andere provincies en het Rijk worden besproken in bestaande overleggen. Uiteraard komen de ontwikkelingen rondom de uitbraak van het Blauwtongvirus in deze overleggen aan de orde. Dit met inachtneming van de rol die wij als provincie hebben. Zo hebben wij in de laatste Bestuurlijke Adviescommissie Landelijk Gebied ook expliciet gevraagd onze zorgen over te brengen aan Minister Adema van LNV en te vragen druk te zetten op het zoeken naar een vaccin.

Op basis van wat op dit moment bekend is, zien wij geen aanleiding om een nieuw onderzoek in te stellen naar de mogelijke relatie tussen het Utrechts natuurbeleid en het welzijn van landbouwdieren. Dit zowel op basis van de rol van de provincie als hetgeen wij gesteld hebben in de antwoorden op de vragen 2 en 3.

Vraag

7. Welke maatregelen is GS bereid te nemen om de zorgen van de boeren serieus te nemen en om dierenleed, als mogelijk gevolg van het natuurbeleid, te voorkomen?

Antwoord

Wij nemen de zorgen van de boeren serieus.

Helaas hebben wij geen antwoorden of oplossingen voorhanden. Hierbij verwijzen wij ook naar het kopje 'Toelichting bij de beantwoording' en de antwoorden op de vragen 2 en 3. Wel gaan wij graag met agrarische organisaties en gebiedspartners in gesprek over de achtergronden van de ontstane situatie.

Vraag

8. Is GS bereid om, indien nodig, het natuurbeleid aan te passen om een balans te vinden tussen natuurbehoud en agrarische belangen, en hierbij boeren en andere stakeholders actief te betrekken?

Antwoord

Wij verwijzen u naar het antwoorden op vraag 2.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen